

Εισήγηση: «Η διδασκαλία της Ιστορίας ως εργαλείο της κρατικής Ιδεολογίας: Η περίπτωση του αναλυτικού προγράμματος του τουρκικού Λυκείου»

Εισηγητής: Παυλίδης Αντώνης, Σχολικός Σύμβουλος, Δρ Κοινωνιολογίας.

1. Εισαγωγικά

Κατά τα τελευταία χρόνια τίθενται δημόσια κάποιες ενδιαφέρουσες απόψεις. Λέγεται πχ ότι θα πρέπει η χώρα μας να αποφεύγει να «ενοχλεί» με το περιεχόμενο των διδακτικών εγχειριδίων Ιστορίας τις γειτονικές της χώρες και ιδιαίτερα την Τουρκία, ότι δεν θα πρέπει να λαμβάνει «προκλητικές» αποφάσεις όπως η ομόφωνη απόφαση του ελληνικού κοινοβουλίου της 24 Φεβρουαρίου 1994, με την οποία αναγνωρίστηκε η 19^η Μαΐου ως ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου, κλπ. Κάποιοι μάλιστα προχωρούν πολύ περισσότερο, προτείνοντας ακόμη και συγγραφή κοινών σχολικών εγχειριδίων Ιστορίας. Όλες αυτές οι απόψεις ακούγονται ευχάριστα. Θα μπορούσαν να είναι ορθές και αποτελεσματικές, στο μέτρο όμως που θα υπήρχε κοινή αντίληψη ως προς το περιεχόμενο, τους στόχους και γενικά την ιδεολογία του εκπαιδευτικού συστήματος. Επειδή όμως, όπως θα δείξουμε, τα πράγματα δεν είναι έτσι, αποδεικνύεται ότι όσοι εκφράζονται κατ' αυτό τον τρόπο αποτυπώνουν όχι την πραγματικότητα, αλλά μάλλον το πώς θα επιθυμούσαν να είναι τα πράγματα.

Στην εισήγησή μας αυτή περιοριζόμαστε στην παράθεση στοιχείων του τουρκικού αναλυτικού προγράμματος, που αναφέρονται σε δύο (2) μαθήματα: α) Ιστορία της Β΄ Λυκείου και β) «Ιστορία της τουρκικής μεταρρύθμισης και Ατατουρκισμού» της Γ΄ Λυκείου. Στο πρώτο μάθημα (**Ιστορία Β΄ Λυκείου**) η διδακτέα ύλη περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

1. Οθωμανική πολιτική ιστορία (1300-1600)
2. Ευρωπαϊκή ιστορία (1300-1600)
3. Οθωμανική πολιτική ιστορία II (1600-1922)
4. Ευρωπαϊκή ιστορία II (1600-1918)
5. Οθωμανική κρατική διοίκηση
6. Οθωμανική κοινωνία
7. Οθωμανική οικονομία
8. Οθωμανική τέχνη και πολιτισμός
9. Οθωμανική εκπαίδευση

Το δεύτερο μάθημα («**Ιστορία τουρκικής μεταρρύθμισης και Ατατουρκισμού**») που αναφέρεται στην περίοδο από την εμφάνιση του Ατατούρκ μέχρι το θάνατό του και στην ιδεολογία του Ατατουρκισμού, περιλαμβάνει τις εξής ενότητες:

1. Εισαγωγή: Η Οθωμανική Αυτοκρατορία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα.
2. Κατάσταση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στο τέλος του 1ου Παγκ. Πολέμου
3. Η ζωή του Μουσταφά Κεμάλ.
4. Ο πόλεμος της Ανεξαρτησίας.
6. Η περίοδος της Δημοκρατίας.
7. Τουρκικός στρατός και εθνική άμυνα.
8. Εξωτερική πολιτική της τουρκικής δημοκρατίας κατά την περίοδο του Ατατούρκ.
9. Ατατουρκικό σύστημα σκέψης και αρχές Ατατουρκισμού.
10. Ο θάνατος του Ατατούρκ και η επιλογή του Ισμέτ Ινονού.

Παρόλο που θα μπορούσε κανείς να εντοπίσει και αναλύσει σε βάθος πολλά και ενδιαφέροντα στοιχεία στο περιεχόμενο όχι μόνο των δύο αυτών μαθημάτων αλλά και πολλών άλλων, όμως αυτό δεν θα είναι αντικείμενο της εισήγησής μας αυτής. Το ενδιαφέρον μας προσελκύει μια σημαντική κατά την άποψή μας πρόσφατη εξέλιξη, 3 περίπου χρόνια μετά τη «διπλωματία των σεισμών», που οδήγησε στην ελληνοτουρκική προσέγγιση των τελευταίων χρόνων. Αφορά στα δύο αυτά μαθήματα, σε σχέση με την έκδοση πέρυσι ενός τουρκικού ΦΕΚ (Tebliğler Dergisi –αντίστοιχο του ελληνικού ΦΕΚ- αριθ. 2538, Ιούλιος

2002) όπου μεταξύ άλλων υπάρχει σχετική υπουργική απόφαση (αριθ. 272 της 14-6-2002, σελίδες 530 μέχρι 555 του προαναφερθέντος ΦΕΚ) με θέμα: « Σχετικά με τα θέματα των Αρμενίων, των Ελλήνων Ποντίων και των Ασσυρίων στα μαθήματα «Ιστορία Α΄ Λυκείου», «Ιστορία Β΄ Λυκείου» και «Ιστορία της τουρκικής μεταρρύθμισης και Ατατουρκισμού» και στη συνέχεια διευκρινίζεται ότι ακολουθούν συγκεκριμένα κεφάλαια που προστίθενται στο αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων αυτών (με τη μορφή διδακτικών στόχων), τα οποία πρέπει να διδαχθούν άμεσα από σημειώσεις, μέχρι να ετοιμαστούν τα νέα βιβλία, στα οποία θα περιλαμβάνονται τα νέα αυτά κεφάλαια¹.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τα νέα κεφάλαια που αφορούν στα δύο από τα 3 μαθήματα, τα οποία άλλωστε έχουμε ήδη προσδιορίσει, επειδή αυτά ακριβώς παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον, όπως θα φανεί στη συνέχεια. Τα κεφάλαια αυτά παρουσιάζονται ως γενικοί και επί μέρους διδακτικοί στόχοι, ενώ δίπλα ακριβώς σ' αυτά παρατίθενται σε κάποιες περιπτώσεις και σχετικές διευκρινίσεις. Τα κεφάλαια αυτά παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ελληνική πλευρά και αναφέρονται στην περίπτωση του Πόντου και το λεγόμενο ποντιακό ζήτημα, καθώς και στο ρόλο της Ελλάδας σ' αυτό.

2. Τα νέα κεφάλαια του αναλυτικού προγράμματος:

(Περιλαμβάνονται στις σελίδες 541 μέχρι 544 του προαναφερθέντος τουρκικού «ΦΕΚ»)

A. «ΙΣΤΟΡΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ»

Στην ενότητα «ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΙ (1600-1922), στο κεφάλαιο «Εθνικιστικά κινήματα και νέες εξελίξεις» και στο υποκεφάλαιο «Ανταρσία της Πελοποννήσου» (και όχι «επανάσταση» βέβαια) να προστεθούν :

Διδακτικοί στόχοι	Διευκρινίσεις
<p><u>1^{ος} ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ:</u> ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΙΔΕΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΔΙΩΞΕΩΝ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΑ.</p> <p><u>Επί μέρους στόχοι:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Η πολιτική της ελληνικής Μεγάλης Ιδέας σε σχέση με την Ανατολία. 2. Η Μεγάλη Ιδέα σε σχέση με την περιοχή του Πόντου. 3. Εξελίξεις στην περιοχή του Πόντου μέχρι την ίδρυση του Βασιλείου του Πόντου. 4. Πότε και από ποιούς ιδρύθηκε το Βασίλειο του Πόντου. 5. Σχέσεις του Βασιλείου του Πόντου με τη 	

¹ Η απόφαση αυτή φέρει την υπογραφή του Υπουργού Παιδείας της προηγούμενης κυβέρνησης Ecevit, Metin Bostancıoğlu. Ήδη τα βιβλία που κυκλοφόρησαν για το σχολικό έτος 2003-2004 δεν περιέχουν τα κεφάλαια αυτά. Δεν γνωρίζουμε αν αυτό οφείλεται στην πολιτική της νέας κυβέρνησης ή στα στενά χρονικά περιθώρια για την ετοιμασία των νέων βιβλίων. Πάντως η δημοσιοποίηση εγκυκλίου του νέου Υπουργού Παιδείας της κυβέρνησης Erdoğan στις 14 Απριλίου 2003 προς τις τοπικές διευθύνσεις Παιδείας, με την οποία ζητά να γίνουν διαλέξεις στα σχολεία και εκθέσεις ζωγραφικής με στόχο «να αποκρουστούν οι ισχυρισμοί των Αρμενίων, Ελλήνων Ποντίων και Ασσυρίων περί γενοκτονίας τους...» (Ημερήσιος Τύπος και Εφημερίδα «Ανατολή», τ. 15, Μάιος 2003, σελ. 14), δείχνει ότι ισχύει μάλλον το δεύτερο και ότι συνεπώς η τουρκική πολιτική στη βάση της παραμένει η ίδια, παρά τις διακηρύξεις και πρωτοβουλίες της σημερινής κυβέρνησης, που μπορούν να δημιουργήσουν θετικές εντυπώσεις.

<p><i>Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία.</i></p> <p>6. Η πτώση του Βασιλείου του Πόντου.</p> <p>7. Συσχετισμός του Βασιλείου του Πόντου με την Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας.</p> <p>8. Μεταναστεύσεις Τούρκων στην περιοχή του Πόντου και επιδράσεις τους στην κοινωνική δομή στους προχριστιανικούς αιώνες.</p> <p>9. Η μετανάστευση των Τούρκων στην περιοχή του Πόντου μεταξύ 11^{ου} και 14^{ου} αιώνα μχ και οι επιδράσεις τους στην κοινωνική, πολιτική και πολιτιστική δομή.</p> <p>10. Κοινωνική δομή στον Πόντο κατά την οθωμανική περίοδο</p> <p>11 Πληθυσμιακή σύνθεση της περιοχής κατά τα τέλη του 19^{ου} αιώνα.</p> <p><u>2^{ος} ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ:</u> ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΤΟΥΣ ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ (ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ).</p> <p><u>Επί μέρους στόχοι:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Στόχοι και διευκρινίσεις των ισχυρισμών περί ποντιακού (ζητήματος) 2. Διεθνείς παράγοντες που επηρέασαν την ανάδειξη των ισχυρισμών αυτών. 3. Ο ρόλος της Ελλάδας στην ανάδειξη αυτών των ισχυρισμών. 4. Ο ρόλος των εξαρτώμενων από το Ρωμείο Πατριαρχείο Φαναρίου εκκλησιών στην ανάδειξη των ισχυρισμών περί ποντιακού ζητήματος. 5. Σχετικά με τις προσπάθειες εξάπλωσης των ισχυρισμών περί του ποντιακού (ζητήματος). <p><u>3^{ος} ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ:</u> ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΙΣΧΥΡΙΣΜΩΝ ΠΕΡΙ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ (ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ).</p> <p><u>Επί μέρους στόχοι:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Να λεχθεί πότε ξεκίνησαν στην πράξη για πρώτη φορά οι ισχυρισμοί. 2. Να λεχθεί ποιοί φορείς ιδρύθηκαν για την υλοποίηση του στόχου 3. Να διευκρινιστούν οι κοινοί στόχοι των ιδρυθέντων φορέων. 4. Να διευκρινιστούν οι δραστηριότητές τους 5. Να διευκρινιστεί ο ρόλος του Ρωμείου 	<p>-Εδώ θα πρέπει να δειχθεί ότι δεν υπάρχει ουδεμία σχέση μεταξύ του Βασιλείου του Πόντου και της Αυτοκρατορίας Τραπεζούντας. Από το 1080 εγκαταστάθηκαν εκεί οι Kircak Τούρκοι και οι Τουρκμένοι που ξέφυγαν από τη Μογγολική καταπίεση.</p> <p>-Εδώ θα συνδεθεί το Ανατολικό Ζήτημα με τα σχέδια διαμελισμού του οθωμανικού κράτους και τη Συνθήκη των Σεβρών.</p> <p>-Εδώ θα γίνει αναφορά στις δραστηριότητες που ανέπτυξαν τα ξένα σχολεία, το Ρωμείο Πατριαρχείο Φαναρίου και η Ελλάδα, κατά την περίοδο 1600-1922.</p>
--	--

<p>Πατριαρχείου Φαναρίου και οι υπαγόμενες σ' αυτό εκκλησίες στις δραστηριότητες.</p> <p>6. Ο ρόλος της Ελλάδας.....</p> <p>7. Η θέση του ποντιακού στο Ανατολικό Ζήτημα.</p> <p>8. Ο ρόλος των Μεγάλων Δυνάμεων (Αγγλίας, Γαλλίας, Αμερικής Ρωσίας) στην Πολιτικοποίηση του ποντιακού ζητήματος.</p> <p>9. Πού απέβλεπαν οι Μεγάλες Δυνάμεις με τη στήριξή τους στην πολιτικοποίηση του ποντιακού ζητήματος.</p>	
---	--

B. «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΤΑΤΟΥΡΚΙΣΜΟΣ», Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Στην ενότητα: «Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ», στο κεφάλαιο «Εσωτερική κατάσταση στην πατρίδα και Σύλλογοι» και στο υποκεφάλαιο «Σύλλογοι εναντίον της εθνικής μας ύπαρξης», να προστεθούν:

Διδακτικοί στόχοι	Διευκρινίσεις
<p><u>1^{ος} ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ:</u> ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΝΤΟ ΚΑΤΑ ΤΟΝ Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ.</p> <p><u>Επί μέρους στόχοι:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δραστηριότητες των ποντιακών συμμοριών κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. 2. Γιατί στήριξαν τις ποντιακές συμμορίες κατά τον 1^ο Παγκόσμιο Πόλεμο οι δυνάμεις της ANTANT. 3. Συνεργασία του Ρωμείου Πατριαρχείου Φαναρίου με τις ποντιακές συμμορίες κατά τον 1^ο Παγκ. Πόλεμο. 4. Τα μέτρα που έλαβε η οθωμανική κυβέρνηση εναντίον των ποντιακών συμμοριών κατά τον 1^ο Παγκ. Πόλεμο. 5. Τα αποτελέσματα των μέτρων που έλαβε η οθωμανική κυβέρνηση... <p><u>2^{ος} ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ:</u> ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΣΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΑΚΟΥ (ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ) ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΝΘΗΚΗ ΑΝΑΚΩΧΗΣ ΤΟΥ ΜΟΥΔΡΟΥ.</p> <p><u>Επί μέρους στόχοι:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δραστηριότητες για την πραγμάτωση του ποντιακού μετά τη Συνθήκη ανακωχής του Μούδρου. 2. Οι λόγοι για τους οποίους περιελήφθη στην Η.Δ. του Συνεδρίου Ειρήνης στο 	<p>-Εδώ θα συσχετισθεί η Συνθήκη Ανακωχής του Μούδρου με τη Συνθήκη των Σεβρών.</p>

3. Αξιολόγηση-Συμπεράσματα

Γίνεται φανερή μια έντονη προσπάθεια του τουρκικού εκπαιδευτικού συστήματος να ταυτίσει τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας στο Λύκειο με τους στόχους της κυρίαρχης ιδεολογίας. Κρίνοντας με τα ελληνικά κριτήρια, μένουμε έκπληκτοι για τις τόσο πολλές και φανερά μονόπλευρες, αλλά και ελάχιστα έχουσες σχέση με την ιστορική πραγματικότητα αναφορές στον ποντιακό ελληνισμό και κυρίως στο «ποντιακό ζήτημα», τη στιγμή μάλιστα που δεν υπάρχει παρά ελάχιστο ενδιαφέρον από την ελληνική πλευρά για την ύπαρξη αναφορών των διδακτικών βιβλίων Ιστορίας στον ποντιακό ελληνισμό. Εδώ πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι στη σημερινή Τουρκία ο όρος «Πόντος» θεωρείται απαγορευμένος και παραπέμπει σ' αυτό που ονομάζουν «ποντιακό ζήτημα» και συνδέεται με τον αγώνα των Ελλήνων του Πόντου μεταξύ 1918-1922 για την ίδρυση ανεξάρτητης ελληνικής δημοκρατίας του Ευξείνου Πόντου, με πρωτεύουσα την Τραπεζούντα.

Επιβεβαιώνεται μέσω των στοιχείων που παραθέσαμε, ότι στην Τουρκία δεν έχουν ξεπεραστεί αυτοί οι φανταστικοί φόβοι, ενώ στην πραγματικότητα το κράτος κυρίως από τον εαυτό του και τη δική του αδιέξοδη πολιτική κινδυνεύει, παρά από ένα μέρος των Ποντίων, που κατά χιλιάδες όχι μόνο στα ορεινά και απομονωμένα χωριά τους, αλλά και στις μεγάλες πόλεις και κυρίως την Κωνσταντινούπολη - όπου μετακινήθηκαν - διατηρούν και αναπαράγουν πλήθος πολιτιστικών στοιχείων που αναφέρονται στο ιστορικό τους παρελθόν, μεταξύ των οποίων κυρίαρχο στοιχείο είναι η ελληνική ποντιακή διάλεκτος.

Ο όρος «Πόντος» τέθηκε δημόσια κατά το 1996, στην περίπτωση της έκδοσης του βιβλίου "Pontüs Kültürü" («Ποντιακός Πολιτισμός») του ελληνόφωνου καταγόμενου από τα χωριά του Όφη, ανατολικά της Τραπεζούντας, Ömer Asan. Το βιβλίο αυτό δημιούργησε αίσθηση στην τουρκική κοινωνία και περιλαμβάνει γλωσσικά, λαογραφικά και άλλα πολιτιστικά στοιχεία, μέσω των οποίων γίνεται φανερή η σχέση των κατοίκων της περιοχής με την πανάρχαια παρουσία των Ελλήνων εκεί. Βεβαίως ο συγγραφέας εισέπραξε το ανάλογο κόστος του τολμήματός του, παραπεμφθείς - 6 χρόνια μετά την έκδοση του βιβλίου του- στα δικαστήρια εθνικής ασφαλείας για «διαμελιστική προπαγάνδα», από όπου προσωρινά έχει απαλλαγεί.

Ενώ στην Ελλάδα καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια από τους ποντιακούς φορείς και κυρίως από τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Ποντίων Εκπαιδευτικών - όπως και άλλοι εισηγητές επισήμαναν - να εισαχθούν στοιχεία της ιστορίας των Ελλήνων του Πόντου στα σχολικά εγχειρίδια, από όσα παραθέσαμε διαπιστώνουμε ότι στην Τουρκία αντίθετα εισάγεται δυσανάλογα μεγάλη ποσότητα ύλης που αναφέρεται στον Πόντο, όπου μάλιστα εμπλέκεται όχι μόνο η Ελλάδα τόσο κατά τις αρχές του 20^{ου} αιώνα όσο και σήμερα, αλλά και οι μεγάλες ευρωπαϊκές δυνάμεις. Το σημαντικό δεν είναι βεβαίως το γεγονός ότι η ύλη αυτή μικρή μόνο σχέση έχει με την ιστορική και τη σύγχρονη πραγματικότητα, αλλά ο λόγος για τον οποίο γίνονται αυτές οι αναφορές. Αν συνυπολογιστούν τα τουλάχιστον παράξενα δημοσιεύματα που κατά καιρούς τα τελευταία χρόνια εμφανίζονται στον τουρκικό τύπο και αναφέρονται σε επίσης φανταστικά γεγονότα (όπως πχ στο συγγραφέα Γιώργο Ανδρεάδη που απελάθηκε πριν από λίγα χρόνια από το αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης για τις φανταστικές προσπάθειές του «για ανασύσταση ανεξάρτητου ποντιακού κράτους», τους νέους ελληνόφωνους Ποντίους που ήλθαν στην Ελλάδα για σπουδές ότι δήθεν για άλλους λόγους βρίσκονται στην Ελλάδα, κλπ) οι υποθέσεις μας προφανώς ισχυροποιούνται, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνονται οι αβάσιμοι φόβοι της τουρκικής πλευράς για την ύπαρξη προϋποθέσεων ανατροπών στην περιοχή του Πόντου.

Η πανεπιστημιακή κοινότητα φαίνεται να κινείται στο ίδιο πλαίσιο. Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί άρθρο της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Μαρμαρά ZUBEYDE YALIN OKTEM στην, έγκυρη κατά τα άλλα, εφημερίδα CUMHÜRRIYET στις 14 Μαΐου 1994 (μετά την ψήφιση από την ελληνική βουλή του νόμου για «ορισμό της 19^{ης} Μαΐου ως ημέρας μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου»), όπου με χαρακτηριστική ευκολία αντιστρέφει την ιστορική πραγματικότητα, αγνοώντας στοιχειώδεις κανόνες της επιστημονικής δεοντολογίας. Πρόκειται για μία από τις άπειρες κραυγαλέες περιπτώσεις

μετατροπής της ιστορίας σε εργαλείο της κρατικής ιδεολογίας. Για λόγους οικονομίας του χώρου επισημαίνουμε κάποια μόνο χαρακτηριστικά σημεία του άρθρου αυτού:

- «Οι Έλληνες (με την επιλογή του εορτασμού της 19^{ης} Μαΐου ως ημέρας μνήμης της γενοκτονίας) συνεχίζουν να είναι όργανα των ιμπεριαλιστών, με τον πόνο ότι δεν κατάφεραν να πραγματοποιήσουν τις προσδοκίες τους (για ανεξαρτητοποίηση του Πόντου)(...)»
- «Ο Μεγάλος ηγέτης Ατατούρκ, δεν ήταν μόνο ένας μεγάλος πολιτικός, σύγχρονος μεταρρυθμιστής, αλλά ακόμη ήταν ένας αγωνιστής του πολιτισμού, αγγελιοφόρος της ειρήνης, χωρίς να κάνει φυλετικές, ταξικές και θρησκευτικές διακρίσεις(...)»
- «Το ποντιακό κίνημα ξεκίνησε με τον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα της Ελλάδας(...)»
- «Η πρώτη ποντιακή κοινότητα συγκροτήθηκε το 1904 στη Μερζιφούντα από Έλληνες μαθητές του αμερικανικού κολλεγίου(...) Τα σύνορα της Δημοκρατίας που σχεδίαζε να ιδρύσει αυτή η κοινότητα παρουσιαζόταν σε χάρτες που είχαν τυπωθεί γι' αυτό το σκοπό(...) Στο χάρτη συμπεριλαμβανόταν οι πόλεις Κασταμονή, Τσάνκιρι, Σεβάστεια, Ερζιντζάν(...)»
- «Με φανταστικά στοιχεία παρουσίαζαν τους Τούρκους σαν μειονότητα της περιοχής(...)»
- «Ο Μουσταφά Κεμάλ από τη Σαμψούντα περιέγραψε αναλυτικά το ποντιακό πρόβλημα. Δήλωνε ότι για την αναρχία που επικρατούσε στον Πόντο, ευθύνονταν οι ντόπιες ελληνο-αρμενικές οργανώσεις και ότι οι Τούρκοι απλώς αυτοαμύνονταν(...)»
- «**Στις 12 Ιουνίου 1921 αποφασίστηκε η μεταφορά των ντόπιων Ελλήνων στο εσωτερικό της χώρας για την ασφάλειά τους(...)»**
- «Έχοντας υπόψη όλες αυτές τις αλήθειες, δεν μπορεί να γίνει λόγος για γενοκτονία(...)»

Αν αφαιρεθούν τα σχόλια, κανένα σημείο από τα αποσπάσματα αυτά του άρθρου δεν έχει σχέση με την ιστορική πραγματικότητα, ενώ είναι εντυπωσιακό το σχόλιο περί μεταφοράς των Ελλήνων στο εσωτερικό της Μικράς Ασίας «για την ασφάλειά τους». Πρόκειται, ως γνωστόν, για την κύρια μέθοδο εξολόθρευσης των Ελλήνων του Πόντου, όπως το πλήθος των αρχειακών πηγών και της σχετικής βιβλιογραφίας μαρτυρά.

Κλείνοντας, θα κάνουμε μια αναφορά ακόμη σ' ένα χάρτη, ο οποίος βρίσκεται στο τέλος κάθε διδακτικού βιβλίου Ιστορίας και Γλώσσας του τουρκικού σχολείου, φυσικά και στα δύο βιβλία που αναφερθήκαμε. Πρόκειται για ένα απίστευτο «Χάρτη του Τουρκικού Κόσμου», όπου συμπεριλαμβάνονται όλες οι περιοχές όπου σύμφωνα με την κυρίαρχη ιδεολογία υπάρχει «τουρκικός κόσμος». Εδώ ως «τουρκικός κόσμος» παρουσιάζονται - εκτός την Δυτικής Θράκης, της Βοσνίας, τμήματος της Αλβανίας και των Σκοπίων, της νότιας Βουλγαρίας, της βόρειας Κύπρου κ.ά. - τα 2/3 της Σιβηρίας, το μεγαλύτερο μέρος του Καυκάσου, το Βόρειο Ιράν, το βόρειο Αφγανιστάν, η βορειοδυτική Κίνα, η βορειοδυτική Μογγολία, κλπ. Είναι φανερό η προσπάθεια δημιουργίας φανταστικών αλύτρωτων αδελφών, οι οποίοι θα πρέπει κάποτε να απελευθερωθούν. Τα πρότυπα λοιπόν που προωθεί η εκπαίδευση στη γειτονική μας χώρα, τα οποία εντάσσονται στο κυρίαρχο ιδεολογικό σύστημα, δεν είναι πάντοτε φωτεινά. Αν συνυπολογιστούν και μια σειρά άλλα πρότυπα (του στρατιώτη που έχει υπό τη σκέπη του τους μαθητές στο εισαγωγικό μέρος όλων σχεδόν των διδακτικών βιβλίων του τουρκικού σχολείου, του μνημείου του Τοπάλ Οσμάν - του «Αϊχμαν των Ελλήνων του Πόντου» - στο λόφο της Κερασούντας, του νικητή Τούρκου στρατιώτη που είναι έτοιμος να κατασπαράξει τον ήδη νικημένο Έλληνα στο Αφιόν Καραχουσάρ, κλπ) δεν είναι πολύ δύσκολο να εντοπίσει κανείς την προέλευση της επιθετικής πολιτικής.

Τα δεδομένα αυτά, που παραθέτουμε με την εισήγησή μας, ασφαλώς θα πρέπει να τα έχουμε υπόψη για να κάνουμε ασφαλείς εκτιμήσεις, όμως δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να μας αποτρέπουν από το στόχο της προσέγγισης μεταξύ των δύο λαών. Απλώς μας δείχνουν ότι δεν μπορεί να είναι η προσέγγιση και η «φιλία» αυτοσκοπός και μάλιστα χωρίς σχεδιασμό και προϋποθέσεις. Η μελέτη της ιστορίας των ελληνοτουρκικών σχέσεων κατά τον 20^ο αιώνα μετά το 1922, διδάσκει ότι μια τέτοια νεφελώδης και χωρίς στέρεες βάσεις «φιλία» πάντα κατέρρεε κάτω από το βάρος κάποιου έκτακτου «γεγονότος» (πχ Σεπτεμβριανά, Απελάσεις, εισβολή στην Κύπρο, Ίμια, κλπ). Κεντρικός στόχος της πολιτικής

μας πρέπει να είναι όχι η «φιλία», αλλά η διαμόρφωση προϋποθέσεων για διαρκή ειρήνη και δημιουργική συνεργασία με την Τουρκία.

Το στόχο αυτό μπορούμε να τον προσεγγίσουμε με ειλικρινή θεώρηση των προβλημάτων και των διαφορών. Όταν γίνει αυτό, ίσως να προκύψει η ανάγκη να ζητηθεί συγγνώμη από εκείνο από τα δύο μέρη που προχώρησε ακόμη και σε γενοκτονίες, όπως δείχνει η ιστορική πραγματικότητα που προκύπτει από το πλούσιο αρχειακό υλικό, το οποίο άλλωστε αξιοποιώντας στο έπακρο ο παριστάμενος Καθηγητής κ. Κ. Φωτιάδης, προχώρησε στην έκδοση του μνημειώδους έργου του 7000 περίπου σελίδων, που αναφέρεται στη γενοκτονία του ποντιακού ελληνισμού. Τότε δεν θα υπάρχει τίποτε πιο φυσικό από τη δημόσια έκφραση συγγνώμης – πράγμα σύνηθες στο πεδίο των διεθνών σχέσεων - ως μια εγγύηση ότι δεν θα υπάρξουν στο μέλλον ανάλογες αποτρόπαιες πράξεις. Δεν είναι σοβαρό να πιστεύουμε στη δυνατότητα συγγραφής κοινών εγχειριδίων Ιστορίας όταν η διδασκαλία της γίνεται εργαλείο της κρατικής ιδεολογίας και τροφοδοτεί την πολιτική της έντασης, της επιθετικότητας και των διεκδικήσεων και προ πάντων, ειδικά στην περίπτωση Ελλάδας και Τουρκίας, όταν υπάρχουν ανοιχτές εκκρεμότητες όπως το κυπριακό ή οι τουρκικές διεκδικήσεις, που προωθούνται μάλιστα με συνεχείς παραβιάσεις των αρχών του διεθνούς δικαίου.

Η ειλικρινής θεώρηση των προβλημάτων μεταξύ των δύο χωρών θα διαλύσει τα νεφελώματα στις σχέσεις τους και θα καταδείξει όχι μόνο ότι καμία χώρα δεν έχει να φοβηθεί τίποτε από την άλλη, αλλά αντίθετα ότι κεντρικός στόχος της πολιτικής και των δύο μπορεί και πρέπει να καταστεί η ειρήνη και η δημιουργική συνεργασία. Αυτή την πολιτική δικαιούνται οι δύο λαοί και απαιτούν οι νέες πραγματικότητες.-

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.

Παράρτημα 1: Τουρκικό Φ.Ε.Κ. (Tebliğler Dergisi 2538/ Ιούλιος 2002, αρχική σελίδα +σελίδες 541,542,543 και 544

Παράρτημα 2: «Χάρτης του τουρκικού κόσμου».